

Nr 17.

Ankom till Riksdagens kansli den 2 maj 1913 kl. 4 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 17, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ökad centralisering vid upphandling för statens räkning m. m.

I motion inom Andra kammaren, nr 231, har herr *Hildebrand m. fl.* hemställt, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t, i samband med den utredning rörande 1893 års upphandlingsförrordnings revision, som inom kort lär komma till stånd, må låta undersöka, huruvida och i vad mån ökad centralisering vid upphandling för statens räkning bör äga rum samt vilka fastare bestämmelser rörande inhemsk varas företräde kunna vara lämpliga och nödiga.

Motionen.

På hemställan av sitt fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen hänvisats, har Andra kammaren i anledning av motionen för sin del beslutat, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda dels huruvida och i vad mån ökad centralisering vid upphandling för statens räkning bör äga rum, dels ock vilka närmare bestämmelser rörande inhemsk varas företräde kunna vara lämpliga och nödiga.

Andra kammarens beslut.

Första kammaren, som därefter delgivits medkammarens beslut, har remitterat ärendet till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott.

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 12 saml. 2 avd. 16 häft. (Nr 17.) 1

Angående motionärernas motivering och vad Andra kammarens utskott till stöd för sin hemställan anfört tillåter sig utskottet hänvisa till Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.

*Utskottets
yttrande.*

Motionärerna hava framhållit, att statens *direkta* intresse vid all upphandling måste vara att få goda varor för skäligt pris samt att där till komme det *indirekta* statsintresset eller att anskaffningen för statens räkning såvitt möjligt borde läggas så, att den inhemska produktionen hade gagn därav. Dessa syften anse motionärerna kunna vinnas dels genom ökad centralisering vid upphandling för statens räkning, dels ock därigenom att vid upphandlingen visst företräde medges inhemska vara.

Vad då först angår frågan om ökad centralisering av upphandling för statens räkning, är utskottet förvissat därom, att en sådan skulle vara förenad med åtskilliga fördelar. Säkerligen skulle vederbörande myndighet, som hade dylik upphandling om hand, härigenom bliva i tillfälle att bättre kunna överblicka affärsmarknaden samt erhålla en gynnsammare ställning gentemot säljarna. Vidare skulle en centraliserad upphandling med större framgång kunna upptaga striden mot lokala sammanslutningar. Genom centralisering skulle det även vara möjligt, att upphandlingen verkställdes av personer, vilka i särskild grad ägde sakkännedom för bedömande av en varas värde eller med andra ord ägde bättre affärsvana, och skulle därför vederbörande upphandlare kunna tillerkännas större handlingsfrihet, vilket säkerligen vore till gagn för staten. Skulle dessutom en centralisering vid upphandlingen kunna medföra en ytterligare standardisering av de vanligaste förbrukningsartiklarna, vore ock mycket vunnet.

Det torde böra påpekas, att införandet av ett centraliserat upphandlingsväsende ej får medföra, att därmed gives monopol på leveranser till staten åt vissa större affärsföretag till skada för övriga konkurrenter. Även med det nu föreslagna upphandlingsväsendet kan naturligen leverans av en viss vara delas mellan flera olika fabriker; och vederbörande komma med säkerhet även för framtiden att tillse, att industrien i olika delar av vårt land ej blir lidande av att statens upphandlingsväsen centraliseras. Ett annat önskemål är, att vid prövningen av lämnade anbud å leverans till staten nödig hänsyn tages till att det bjudna priset motsvarar varans normala värde, så att anbudsgivaren ej frestas att

söka åstadkomma lägre pris än det i marknaden gängse genom underbetalning av arbetskraft.

Beträffande svensk varas företråde vid upphandling för statens räkning stadgas i 5 § i nu gällande förordning angående statens upphandlings- och entreprenadväsen: »Har vid fråga om leverans anbud avlämnats såväl å inhemsk som utländsk vara, skall vid prövning av anbudet inhemsk vara äga företråde, då sådan av erforderlig beskaffenhet och i rätt tid kan till antagligt pris anskaffas. Måste vid upphandling givas företråde åt vara, som veterligen är utländsk, skall om anledningen därtill hos vederbörande myndighet göras anteckning. När kommandering ur armén eller flottan befinner sig utom rikets gränser eller farvatten, må vid oavvisligt behov utländsk vara uppköpas, varhelst sådan med minsta kostnad för staten kan erhållas. Med 'vara' betecknas i denna förordning varje föremål för leverans.»

Utskottet finner, att svensk vara bör vid upphandling för statens räkning lämnas så stort företråde som möjligt är, men må sådant företråde dock ej utsträckas längre än vad förständig hushållning och klok näringspolitik påfordra. Detta mål torde kunna nås medelst de i upphandlingsförordningen redan förefintliga bestämmelserna, men möjligt är, att dessa bestämmelser borde kompletteras med fastare regler i fråga om tillämpningen. Därvid borde särskilt närmare fixeras, vad som menas med inhemsk vara. Det synes i detta avseende vara uppenbart, att den vara, som huvudsakligen är inhemsk arbetsprodukt, bör hava företråde framför den, som blott till ringa del är svensk tillverkning.

Vid fastställande av bestämmelser för svensk varas företråde vid statens upphandlingar måste emellertid tillses, att detta företråde ej gives på sådant sätt, att det statsekonomiska syfte, som med centraliseringen vunnits, i större grad motverkas.

Det torde ock böra framhållas, att vid prövning av anbud mellan inhemsk och utländsk vara hänsyn bör tagas till priset här i Sverige, så att till det för den utländska varan givna priset lägges den tullavgift, som åsamkas varan vid införseln hit till landet.

Då utskottet i likhet med Andra kammarens utskott anser, att de av motionärerna framställda önskemålen äro av stor betydelse, anser sig utskottet böra tillstyrka en skrivelse i motionens syfte, fastän frågan om upphandlingsförordningens revision redan är föremål för prövning.

Med stöd av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Första kammaren måtte i likhet med Andra kammaren besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda dels huruvida och i vad mån ökad centralisering vid upphandling för statens räkning bör äga rum, dels ock vilka närmare bestämmelser rörande inhemsk varas företräde kunna vara lämpliga och nödiga.

Stockholm den 2 maj 1913.

På utskottets vägnar:

FABIAN DE GEER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar friherre Fabian De Geer, Danström, Rosén, Steffen, greve Spens, Pettersson och friherre Hermelin.
